

Oponentský posudek disertační práce MgA Milana Šotka

KOMEDIE PODLE VÁCLAVA KLIMENTA KLICPERY

(disertace hrou)

Podtitul disertační práce Milana Šotka „disertace hrou“ by nebylo u spoluzakladatele, herce a autora Cabaretu Calembour tak nesnadné brát také jako slovní vtip založený na polysémii. Nepokládal bych to však přes všechna pokušení, jež se tak nabízejí, za příliš vhodné. Vzhledem k tomu, že součástí disertační práce je literární dílo (komedie) nazvané Mlynářova opička, budu pojem hra chápat jako označení textu, jenž je určen pro uvedení na jevišti a obvykle se proto k substantivu hra ještě přidává adjektivum divadelní. Tento artefakt je předmětem Šotkova zájmu a to především z hlediska osobitosti a jedinečnosti Václava Klimenta Klicpery a jeho poetiky jako autora divadelních her. Ale také v širších souvislostech, jež Šotek vymezuje už v abstraktu své disertační práce jako téma svého doktorského studia: Mezi velkou činohrou a malými formami. Což ještě pokračuje dále; k úvahám obecným a dovolím si říci vedoucím až do teoretické sféry, když se trvale vrací téma slova provedeného mimováním což je pro Šotka podstata činohry a odtud pak znovu návrat ke Klicperovi, kdy je propojena, skloubena, sdružena integrována činnost dramaturgická a autorská.“

Dramaturgické úsilí se v disertační práci projevuje především ve třech rovinách. To jest v popisu jednotlivých prvků, které tvoří specifiku Klicperových divadelních her, dále v analýze, která hledá vztahy mezi těmito prvky a konečně v rovině výkladu, exegeze, kterou už ovšem práce uskutečňuje v rovině autorské, v textu Mlynářovy opičky, kdy uspořádává na základě předešlých dvou fází - řekněme ryze, nebo alespoň daleko více dramaturgických - získané poznání do nového,

vlastního konstruktů, jenž ovšem zachovává Klicperovu poetiku na bázi popsaných a poznáných prvků. V rámci disertační práce je to tedy jakási syntéza, završení a scelení dílčích dramaturgických operací. Výsledek těchto operací nazývá Šotek ve své práci *Od scény k dramatu: Klicperovský rezervoár situací, postav a motivů*. Tímto názvem je - myslím - dostatečně přesně vymezen materiál a jeho uspořádání, na nichž stojí Klicperova poetika; práce jich uvádí celkem 15. A přiložený text divadelní hry ukazuje, že jak jejich výčet, enumerace tak jejich praktické využití při vzniku „klicperiády“ je výsledkem pečlivé a zevrubné heuristiky, která na základě poučeného odhadu, zkušenosti a metodologického přístupu může dospět až k nalezení jistých principů, jež se stávají východiskem tvorby. Z hlediska teorie informatiky bychom mohli říci, že práce tak ve své syntetické fázi dospívá k heuristickým algoritmům, které obsahují možnost volby jaká data, v jakém pořadí a jak se mohou nebo dokonce mají zpracovat; vzniká tak jakási heuristická strategie, která se svým způsobem nutně včleňuje do autorské tvořivosti; částečně jako podnět a opora tvorby, částečně jako hranice označující podobu vznikajícího textu právě jako „klicperiádu“ to jest ponechávající znaky klicperovské poetiky.

Díky těmto kvalitám vstupuje Šotkova disertační práce nepochybně také do kontextu, jenž nabízí celkový pohled na Klicperovy komedie. Tento pohled na „technologickou“ stránku jeho dramatické tvorby - to jest na působ, jímž zachází s materiálem, aby z něho vzniklo drama - je příspěvkem k praktické i teoretické otázce zařazení postavení V.K.Klicpery ve vývoji českého dramatu a divadla. A koneckonců i jeho kvalit jako autora, jenž usiluje o to, aby byl uváděn na divadle. Šotkův přístup jednoznačně potvrzuje, že Klicperovo pojetí divadelní funkce spočívá na elementárních postupech a principech, jež existují v základech evropského

divadla - nebo jinak: evropské komedie. A odtud pak míří k tomu, aby Klicperu chápal jako osvícence, jenž nemoralizuje, tedy nepíše komedie a drama jako divadlo, jež je tribunou „myšlenek a školou mravů“ (s.125), ale chápe osvícenství jako pohled na reálný svět. Je to vskutku jiné chápání divadla než to, které naše novodobé divadlo odvodilo ve svých počátcích z osvícenství a jež povýšilo divadlo na chrám a školu. Ovšem jednu záležitost v práci postrádám: vztah Klicpery k biedermeieru. Marná sláva: už název Šotkovy „klicperiády“ tuto problematiku silně navozuje - je přece názvem jedné „deklamovánky“ - dokonce vedle Rubešových deklamovánek - jedné z nejoblíbenějších, jež se přednášely na vlasteneckých merendách, tanečních zábavách. Nechci teď toto téma rozvíjet ve všech jeho podobách, i když si myslím, že se tak jednou bude muset stát, neboť jsem přesvědčen, že ten Klicperův osvícenský postoj je ve svém úsilí o reálný pohled na reálný svět, pohled vzdálený všem extrémům, značně ovlivněn biedermeierovskou snahou o kultivovaný, harmonický životní styl v duchu hesla Bernarda Bolzana: Glücklich sein und glücklich machen - das ist unsere Bestimmung.“ To je ovšem skutečně velmi široké téma. Přesto však si myslím, že by přece jen stálo zato podívat se na deklamovánky jako nositele zábavnosti, jež plyne z hravosti jako základního autorského postupu - když už jedna deklamovánka byla zvolena za název klicperiády“.

Práci doporučuji k obhajobě, neboť splňuje podmínky disertační práce.

Unhošť, 29. 11. 2017

prof.dr. Jan Císař Csc

